

ȘTEFAN
AGOPIAN

Manualul
întîmplărilor

roman

POLIROM
2021

Cuprins

Moartea pentru patrie	5
Cumpătarea.....	15
Arta războiului	31
Poveștile Geografului	75
Crăciun cu Miloradovici	101
Lazaret	119

Tusea Armeanului îl făcu să tresară pe Ioan, apoi gîndurile lui, care or fi fost, se amestecară iar cu lucrurile cenușii din jur.

— Ar trebui să plecăm undeva, spuse Armeanul Zadic întins acum și cu ochii în tavan.

— Nu avem unde să plecăm, spuse Ioan cu ochii închiși și cu gîndul la Englitera, încețoșata țară.

— Nu avem, bre, așa-i, spuse Armeanul. Și, chiar dacă am avea, de ce am pleca? Stau și mă gîndesc că nu avem de ce pleca.

Tăcerea veni și se așeză între ei ca un zid, despărțindu-i, nimic nu era ca altădată în vreun fel, stăteau în tăcerea aia ca în două gropi, numai să vină cineva cu o lopată și să înceapă să arunce peste ei pămîntul și unul să cînte mnogaleta cu o voce subțire, scoasă pe nas și smiorcăită.

— Stăm ca în două gropi, spuse Ioan, ca doi eroi întorși acasă de la Troia și așteptăm să vină vreunul cu o lopată și să pună pămîntul peste noi.

— Stăm, asta facem, spuse Armeanul, dar și în statu' ăsta e ceva, că cine stă așa de pomană, dacă nu e mort sau ca și mort. Dacă vrei să știi, mă gîndesc că stăm de-ai dracului, mai spuse, apoi începu să se foiască în așternutul murdar și foiala lui îl neliniști pe Ioan.

— Ce e? întrebă Ioan Geograful, dar tot cu ochii închiși și figura lui galbenă și țepoasă se mișcă după cum cele două cuvinte întrebătoare vrură, apoi din nou fața lui se făcu ca mai înainte, ca a unui mort blajin și trist.

— E ceva aici, spuse Armeanul Zadic, la picioarele mele, da' nu știu ce. Și iar se foi o vreme, apoi spuse: După cum simt cu tălpile, e ceva ca un diavol mic, încovrigat la picioarele mele și la căldură.

— O fi! spuse Ioan, că diavolilor le place căldura picioarelor omenesti. Nu demult, doctorul Elie Zotu a scris o lucrare despre diavoli și acolo am citit asta, cum se cuibăresc ei la picioarele oamenilor sub așternut, dar fără să facă vreun rău sau altceva.

— Nu cumva, spuse Armeanul, tot Zotu ăsta a scris și o lucrare despre luxații, care începe cu cuvintele lui Hipocrat: „Nu cunosc decît un fel de luxații la articulația umărului, aceea în axilă. Nu am văzut niciodată un umăr luxat în sus sau înainte“?

— Ba da! E chiar acesta, însă cred că a murit anul trecut, fiindcă nu am mai auzit nimic de el.

— Într-o vreme, spuse Armeanul, cînd mă ocupam de medicină, l-am cunoscut la Iași pe acest Zotu. Maiorul Mavromati, ginerele Șchiopulesii, trebuie să-l știi, își luxase un picior și-l chemase pe singurul care se pricepea la așa ceva, și nu știu cum s-a făcut că eram și eu în casa aia și, într-o doară, am spus versul lui Homer despre luxații: „Cînd vine primăvara cea plăcută peste boii cei care își răsucesc picioarele“, vrînd să-mi dovedesc știința, dar ăia n-au înțeles nimic, ba chiar și Zotu s-a simțit jignit, cu toate că versul ăsta îl citează și Hipocrat și nu e nimic rău în el.

— Nu trebuie să-ți pese! spuse Ioan. Anul trecut, în primăvară, l-am provocat la duel pe acest Zotu și nu știu ce i-a venit, că a ales drept arme două pistoale turcești de le ținea pe perete într-o odaie, or fi sclipit alea mai tare când i-am trimis omul să-l provoace. Dar omul meu a zis că întâi să le încerce, că altfel nu se poate. Și nu știu ce i-a venit lui Zotu și a zis că da, le încearcă, și le-a dat jos de pe peretele ăla. Și, după ce le-a încărcat, a dat să tragă, dar omul meu a zis că el se duce în altă parte, că știe el cum e cu pistoalele turcești care stau pe perete când e cu încercatu', și ălălaltul, Zotu adică, a rîs și a apăsă pe trăgaci ochind o bufniță de o avea împăiată tot acolo. Omul meu, martorul adică, s-a ales cu un ochi scos, da' din Zotu n-a rămas mai nimic demn de luat în seamă după ce pusese gînd rău bufniței ăleia.

— Asta, bre, mi-aduce aminte, spuse Armeanul Zadic, de o întîmplare pe care am trăit-o la Moscova în anul 1782, într-o iarnă când aveam mai

mulți bani decît aș fi știut ce să fac cu ei în timpul care-mi mai rămăsese pentru cheltuit, și spunînd acestea se foi iar sub așternuturi, căutîndu-și un loc potrivit pentru povestea pe care avea de gînd să o spună, jgheabul acela călduț care se face în pat peste noapte și din care ieșise ca un prost.

Și tocmai cînd se cuibări mai bine, picioarele îi fură dezvelite și dintre ele se arată jigărit un mic diavol, înveșmîntat ca un războinic și cu un coif pe cap, care spuse răstit, cu o voce pițigăiată:

— Nu te mai foi, bre, atîta, că nu pot să mă odihnesc!

Ioan deschise un ochi alene și se uită la ăla dintre picioarele Armeanului, dar nu zise nimic.

— Bre! spuse Armeanul, să știi că, atunci cînd te vizitează unu' d-ăsta înveșmîntat așa și cu coif în cap, o să fie război.

— Da, o să fie război, spuse Ioan, și dimineața se făcu deodată mai mohorîta sub cuvintele lui, se cenuși dimineața sub cuvintele lui.